

Nárok na slevu z ceny díla

Nárok na slevu z ceny díla odpovídá rozdílu mezi hodnotou, kterou by mělo dílo bez vad, a hodnotou, kterou by mělo dílo dodané s vadami, přičemž pro určení hodnoty je rozhodující doba, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění. Východiskem pro určení hodnoty díla pak je smlouva o dílo, respektive v této smlouvě vymezený předmět díla, přičemž poměřovat hodnotu díla bez vad a s vadami lze právě a pouze ve vztahu k smluvně vymezenému rozsahu závazku zhotovitele. Poskytl-li zhotovitel objednateli vedle plnění, k němuž byl zavázán smlouvou, i plnění jiné, (bezesmluvní), nelze pro účely stanovení výše slevy k takovému (jinému) plnění přihlídnout, a nelze hovořit ani o případném vzniku nároku na slevu z důvodu „vad“ tohoto jiného plnění.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 230/2003, ze dne 17.12.2003)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce V. N., zastoupeného, advokátem, proti žalovanému J. M., zastoupenému, advokátem, o zaplacení částky 450.976,- Kč s příslušenstvím a vzájemném návrhu žalovaného na zaplacení částky 585.285,- Kč s příslušenstvím, vedené u Okresního soudu v Českém Krumlově pod sp. zn. 6 C 324/98, o dovolání žalovaného proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. listopadu 2002, č.j. 6 Co 2309/2002-367, tak, že rozsudek Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 28. listopadu 2002, č.j. 6 Co 2309/2002-367, a rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 5. listopadu 2001, č.j. 6 C 324/98-312, se ve výrocih, jimiž bylo rozhodnuto o vzájemném návrhu žalovaného na zaplacení částky 275.285,- Kč, a ve výrocih o nákladech řízení zrušují a věc se v tomto rozsahu vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Krajský soud v Českých Budějovicích ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek Okresního soudu v Českém Krumlově ze dne 5. listopadu 2001, č.j. 6 C 324/98-312, kterým soud prvního stupně uložil žalobci zaplatit žalovanému 60.000,- Kč, co do částky 525.285,- Kč vzájemný návrh žalovaného zamítl a rozhodl o nákladech řízení účastníků a státu (první výrok). Dále odvolací soud žádnému z účastníků nepřiznal právo na náhradu nákladů odvolacího řízení (druhý výrok).

V odůvodnění rozsudku zejména uvedl, že návrh žalobce byl zamítnut již rozsudkem soudu prvního stupně ze dne 25. února 2000, č.j. 6 C 324/98-140, přičemž žalobce proti tomuto rozhodnutí odvolání nepodal. Předmětem řízení tak zůstal pouze vzájemný návrh žalovaného na zaplacení částky 585.285,- Kč, sestávající z jednotlivých dílčích nároků, a to slevy z ceny díla ve výši 275.285,- Kč, smluvní pokuty za pozdní předání díla 60.000,- Kč, smluvní pokuty za nesplnění závazku „o smlouvě budoucí“ 100.000,- Kč a nákladů na dokončení díla 150.000,- Kč.

Soud prvního stupně dospěl po provedeném dokazování k závěru o nedůvodnosti vzájemné žaloby (s výjimkou požadavku na úhradu smluvní pokuty za pozdní předání díla ve výši 60.000,- Kč). Vzal za prokázané, že mezi účastníky byla 27. března 1997 uzavřena smlouva o dílo na rekonstrukci a přestavbu objektu žalovaného čp. 94, D. n. v Č. K. „na základě odsouhlaseného výkazu výměr a rozpočtu“. Cena díla byla sjednána podle rozpočtu na 537.942,- Kč a termín pro dokončení prací byl dohodnut na 9. června 1997 (dle dodatku č. II). Přesto, že se obsah smlouvy, pokud jde o rozsah prací, nezměnil, žalobce pro žalovaného fakticky provedl vícepráce, které byly zčásti odsouhlaseny a zčásti nikoli, a v této souvislosti došlo i k navýšení ceny díla z 537.942,- Kč na 956.025,- Kč, kterážto částka byla žalovaným žalobci zaplacená. Dne 19. června 1997 žalovaný od žalobce převzal rozpracované dílo (s uvedením vad a nedodělků) a rovněž uplatnil nárok na odstranění vad a slevu z ceny díla.

Odkazuje na ustanovení § 564 obchodního zákoníku ve spojení s ustanovením § 436 odst. 1, § 437 a § 439 obchodního zákoníku soud prvního stupně uzavřel, že žalovanému slevu z ceny díla nelze přiznat, když dílo v době předání mělo s ohledem na další provedené práce (mimo domluvený rozsah smlouvy) vyšší hodnotu, než mělo mít v případě řádného zhotovení (bez víceprací), tj., že hodnota díla předaného s vadami byla vyšší než hodnota díla bez vad.

Pokud jde o požadavek žalovaného na úhradu částky 100.000,- Kč [dle tvrzení žalovaného škoda, která mu vznikla pro prodlení žalobce s odevzdáním díla, a kterou musel zaplatit „jako sankci“ budoucímu nájemci (společnosti J. m. s.r.o. - dále též jen „společnost“) dle smlouvy o budoucí nájemní smlouvě z 17. března 1997] soud prvního stupně dovedl, že žalovaný neprokázal zaplacení uvedené částky společností, a tudíž neprokázal základní podmínku pro vznik nároku na náhradu škody, tj. „existenci škody“.

V části vzájemné žaloby ohledně 150.000,- Kč uplatněné žalovaným z titulu úhrady nákladů na dokončení díla dospěl soud prvního stupně k závěru, že byť bylo dílo předáno „v určité fázi rozpracovanosti“, je nutno vyjít ze zápisu o předání díla z 19. června 1997, který je nutno chápat jako ujednání účastníků o skončení smluvního vztahu, a kterým žalovaný v podstatě zabránil, aby žalobce v provádění dalších prací pokračoval. Žalovaný pak nekonkretizoval a „nepřiblížil“, z jakého titulu se výše uvedené částky domáhá (zda se jedná o náhradu škody, popř. o nárok vyplývající z vad díla) a v tomto směru požadavek žalovaného nemá oporu v zákoně ani v závazkovém vztahu účastníků.

Odvolací soud se se závěry soudu prvního stupně ztotožnil, přičemž v první řadě akcentoval, že na spor mezi účastníky je nutno aplikovat ustanovení obchodního zákoníku a to s ohledem na obsah smlouvy o dílo z 27. března 1997 a v této smlouvě obsaženou dohodu účastníků podle ustanovení § 262 obchodního zákoníku.

Dále odvolací soud zdůraznil, že k otázce nároku žalovaného na slevu z ceny díla soud prvního provedl obsáhlé dokazování, a jeho skutková zjištění ohledně vad a nedodělků shledal správnými. Argumentuje ustanovením § 439 obchodního zákoníku dovedl, že dílo mělo v době předání (s ohledem na další provedené práce mimo domluvený rozsah smlouvy) vyšší hodnotu, než mělo mít v případě řádného zhotovení díla (bez víceprací), s tím, že při srovnání hodnot je nutno se „pohybovat“ v rámci sjednané ceny ve smlouvě a ve věci nebylo prokázáno, že by v rámci takto uzavřené smlouvy hodnota díla předaného s vadami byla nižší, než hodnota díla bez vad.

Jako správná odvolací soud vyhodnotil také skutková zjištění učiněná soudem prvního stupně ve vztahu k nároku žalovaného na zaplacení částky 100.000,- Kč (z titulu vzniklé škody), když provedenými důkazy nebyl vznik škody na straně žalovaného (zaplacení částky 100.000,- Kč společností) prokázán, a soud prvního stupně „logicky“ vysvětlil, proč neuvěřil tomu, že tuto částku žalovaný společností zaplatil.

Za důvodný odvolací soud nepovažoval ani požadavek žalovaného na zaplacení částky 150.000,- Kč z titulu nákladů na dokončení stavby. Žalovaný sám žádné výhrady v tomto směru vůči rozhodnutí soudu prvního stupně nevnesl a odvolací soud neměl důvod, proč by věc po stránce skutkové a právní posoudil jinak, než soud prvního stupně, tj. neshledal, že by tento nárok měl oporu v hmotném právu nebo smluvním vztahu účastníků.

Proti rozsudku odvolacího soudu, a to jeho výroku, jímž byl potvrzen zamítavý výrok rozsudku soudu prvního stupně, podal žalovaný včasné dovolání, namítaje, že odvolací soud nesprávně posoudil provedené důkazy a následně chybně ve věci rozhodl, a že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci.

Žalovaný zejména nesouhlasí s argumentací soudů obou stupňů ve vztahu k nepřiznání nároku na slevu z ceny díla. Zdůrazňuje, že za provedené dílo zaplatil namísto původně sjednaných 537.942,- Kč celkem 956.025,- Kč a to z důvodu rozšíření předmětu díla vzájemnou dohodou stran, přičemž polemizuje se závěry odvolacího soudu (i soudu prvního stupně), podle kterých při srovnávání „ceny“, kterou mělo mít dílo bez vad a „ceny“, kterou mělo dílo dodané s vadami, nelze přihlížet ke stavebním pracem v původní smlouvě neuvedeným a provedeným „na základě pozdější dohody“. Podle dovolatele termín „více- práce“ není nikde v obchodním zákoníku definován ani popsán a „ve své podstatě“ se nejedná o nic jiného, než o rozšíření předmětu uzavřené smlouvy o dílo o další práce, které nebyly při uzavření smlouvy známy, nebo práce, které si objednatel u zhotovitele po zahájení realizace díla objednal navíc oproti původnímu rozsahu a souvisejícímu rozpočtu. Vyslovuje přesvědčení, že při určení ceny, kterou mělo mít dílo dodané bez vad, je bezpodmínečně nutné vycházet z celkové ceny díla, tj. z částky 956.025,- Kč a rovněž ze všech provedených prací, nikoli pouze z těch, které byl zahrnutý v původním rozsahu smlouvy. Za nesprávné tak považuje rozlišování mezi vadami a nedodělkami díla v rozsahu ke dni uzavření smlouvy o dílo a vadami a nedodělkami díla v jeho finálním rozsahu, tedy po jeho rozšíření po dohodě smluvních stran zakotvené ve stavebním deníku.

Pokud jde „ukončení“ smluvního vztahu, dovolatel zdůrazňuje, že k němu došlo 16. června 1997, tj. deset dní poté, co měl žalobce podle uzavřené smlouvy dílo dokončit, v důsledku čehož nelze hovořit o „předčasném ukončení smluvního vztahu“, jak shodně uvedly soudy obou stupňů. Jestliže ani ke dni převzetí díla s vadami a nedodělkami 10. června 1997 „nebylo dílo žalobcem dokončeno“, logicky nejde o předčasné ukončení smluvního vztahu, nýbrž o snahu objednatel zamezit dalším průtahům při realizaci díla, tj. „k odstranění zhotovitele a dokončení díla prostřednictvím jiného subjektu“.

Ve vztahu k otázce zaplacení smluvní pokuty ve výši 100.000,- Kč žalovaný dovozuje, že předložil dostatečné doklady o tom, že smluvní pokutu společnosti uhradil, s tím, že samotná skutečnost, že byl a dosud je společníkem a jednatelem společnosti s posuzovaným případem zaplacení smluvní pokuty nesouvisí.

Proto dovolatel požaduje, aby Nejvyšší soud v rozsahu dovoláním dotčeném rozsudky soudu obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

V souladu s body 1., 15. a 17., hlavy I., části dvanácté, zákona č. 30/2000 Sb., kterým se mění zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, se pro dovolací řízení uplatní občanský soudní řád ve znění účinném od 1. ledna 2001.

Nejvyšší soud se v první řadě zabýval otázkou přípustnosti dovolání.

Podle ustanovení § 236 odst. 1 o. s. ř. dovoláním lze napadnout pravomocná rozhodnutí odvolacího soudu, pokud to zákon připouští.

Přípustnost dovolání není založena ustanovením § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř., když rozsudek odvolacího soudu není ve vztahu k rozhodnutí soudu prvního stupně ve věci samé měnícím, ani ustanovením § 237 odst. 1 písm. b) o. s. ř., když rozhodnutím odvolacího soudu potvrzeným rozsudkem soudu prvního stupně nebylo ve věci samé rozhodnuto jinak než v jeho dřívějších rozhodnutích, která byla odvolacím soudem zrušena.

Zbývá posoudit přípustnost dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. Podle tohoto ustanovení je dovolání přípustné proti rozsudku odvolacího soudu a proti usnesení odvolacího soudu, jimiž bylo potvrzeno rozhodnutí soudu prvního stupně, jestliže dovolání není přípustné podle písmena b) a dovolací soud dospěje k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam. Podle ustanovení § 237 odst. 3 o. s. ř. rozhodnutí odvolacího soudu má po právní stránce zásadní význam zejména tehdy, řeší-li právní otázku, která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena, nebo která je odvolacími soudy nebo dovolacím soudem rozhodována rozdílně, nebo řeší-li právní otázku v rozporu s hmotným právem.

Předpokladem přípustnosti dovolání podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. je, že řešená právní otázka měla pro rozhodnutí o věci určující význam, tedy že nešlo jen o takovou otázku, na níž výrok odvolacího soudu nebyl z hlediska právního posouzení založen. Zásadní právní význam pak má rozhodnutí odvolacího soudu zejména tehdy, jestliže v něm řešená právní otázka má zásadní význam nejen pro rozhodnutí konkrétní věci (v jednotlivém případě), ale z hlediska rozhodovací činnosti soudů vůbec (pro jejich judikaturu), nebo obsahuje-li řešení právní otázky, které je v rozporu s hmotným právem. Dovolání je přípustné, jde-li o řešení otázek právních (ať již v rovině procesní nebo v oblasti hmotného práva), jiné otázky (zejména posouzení správnosti nebo úplnosti skutkových zjištění) přípustnost dovolání nezakládají.

V části směřující proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen rozsudek soudu prvního stupně v zamítavém výroku co do částky 100.000,- Kč požadované z titulu náhrady škody na zaplacenou smluvní pokutu společnosti a částky 150.000,- Kč uplatněné jako „vynaložené náklady na dokončení díla“, není dovolání přípustné.

Dovolatel totiž zpochybněním hodnocení důkazů odvolacím soudem (i soudem prvního stupně), pokud jde o zaplacení částky 100.000,- Kč společnosti, nenapadá právní posouzení věci, nýbrž soudem zjištěný skutkový stav, na kterém odvolací soud svůj právní závěr, že dovolateli škoda nevznikla, respektive její vznik nebyl prokázán, vybudoval. Uplatňuje tak dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 3 o. s. ř., který v případě přípustnosti dovolání, jež má být založena ustanovením § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., použitelný není.

Ani v další výše uvedené části týkající se úhrady „nákladů na dokončení díla“ neshledává dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu po právní stránce zásadně významným.

Jak je nepochybné z ustanovení § 440 odst. 2 obchodního zákoníku (ve spojení s ustanovením § 564 obchodního zákoníku) a jak ostatně dovodil i Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 3. dubna 2001, sp. zn. 29 Cdo 1180/2000, uspokojení, kterého lze dosáhnout uplatněním některého z nároků z vad zboží podle § 436 a § 437 obchodního zákoníku, nelze dosáhnout uplatněním nároku z jiného právního důvodu. Obchodní zákoník tak brání tomu, aby byl účel ustanovení zákona o odpovědnosti za vady obcházen tím, že by se objednatel mohl domoci nahrazení újmy z vadného plnění nikoli uplatněním nároku z vad zboží, nýbrž požadavkem na plnění z odlišného právního důvodu.

Rozlišování mezi „vadami“ a „nedodělkami“ (rozuměj ve smyslu nedokončení díla) je z pohledu podmínek odpovědnosti

za vady (srov. ustanovení § 560 odst. 1 obchodního zákoníku) bez právního významu, tudíž i ve vztahu k vadám spočívajícím v nedokončení díla nutno aplikovat, pokud jde o práva objednatele, příslušná ustanovení obchodního zákoníku o odpovědnosti za vady, a to včetně jeho ustanovení § 440 odst. 2.

Dovodil-li odvolací soud, že nárok žalovaného v tomto směru nemá oporu v hmotném právu (rozuměj v obchodním zákoníku), je tento jeho závěr v souladu s dosavadní judikaturou, a dovolání tak v uvedené části není přípustné ani podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.

Zásadní právní význam rozsudku odvolacího soudu Nejvyšší soud naopak shledává, a dovolání tak má podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. za přípustné, v části, již bylo rozhodnuto o nároku žalovaného na slevu z ceny díla (o zaplacení částky 275.285,- Kč), a to pokud jde o výklad ustanovení § 439 odst. 1 obchodního zákoníku, tj. ve vztahu k určení výše slevy z ceny díla.

Podle ustanovení § 439 odst. 1 obchodního zákoníku ve spojení s ustanovením § 564 větou první obchodního zákoníku nárok na slevu z ceny díla odpovídá rozdílu mezi hodnotou, kterou by mělo dílo bez vad, a hodnotou, kterou by mělo dílo dodané s vadami, přičemž pro určení hodnot je rozhodující doba, v níž se mělo uskutečnit řádné plnění.

Východiskem pro určení hodnoty díla pak je v obou případech smlouva o dílo, respektive v této smlouvě vymezený předmět díla, přičemž poměřovat hodnotu díla bez vad a s vadami lze právě a pouze ve vztahu k smluvně vymezenému rozsahu závazku zhotovitele. Poskytl-li zhotovitel objednateli vedle plnění, k němuž byl zavázán smlouvou, i plnění jiné, (bezesmluvní), nelze pro účely stanovení výše slevy k takovému (jinému) plnění přihlídnout, a nelze hovořit ani o případném vzniku nároku na slevu z důvodu „vad“ tohoto jiného plnění.

Založil-li odvolací soud závěr o nedůvodnosti nároku žalovaného na slevu z ceny díla na právním názoru opačném a přihlédl-li při řešení otázky slevy z ceny díla a její výše i k plnění realizovanému žalobcem mimo rámec smlouvou o dílo upravených práv a povinností stran, je jeho právní posouzení věci v rozporu s hmotným právem, konkrétně s ustanovením § 439 odst. 1 obchodního zákoníku.

Protože rozhodnutí odvolacího soudu v části, již bylo rozhodnuto o požadavku žalovaného na zaplacení částky 275.285,- Kč z titulu slevy z ceny díla, spočívá na nesprávném právním posouzení věci a je tak naplněn dovolatelem uplatněný dovolací důvod podle ustanovení § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř., dovolací soud je v rozsahu, v němž shledal dovolání přípustným, podle ustanovení § 243b odst. 2 věty za středníkem o. s. ř. zrušil. Důvody, pro které nemohlo obstát rozhodnutí odvolacího soudu, dopadají i na rozhodnutí soudu prvního stupně, proto dovolací soud ve stejném rozsahu zrušil i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Právní názor dovolacího soudu je pro odvolací soud (soud prvního stupně) závazný (§ 243b odst. 1 věta za středníkem o. s. ř.).

V dalším průběhu řízení soud prvního stupně neopomene zabývat se zejména otázkou, jaký závazek byl pro zhotovitele založen smlouvou o dílo (a jejími případnými změnami a doplňky), když teprve na základě v tomto směru učiněného závěru bude určen základ, z něhož bude možno vycházet při posouzení výše případné slevy z ceny díla.

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Společný nájem bytu manžely \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Blankosměnka](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Valná hromada](#)
- [Směnečný a šekový platební rozkaz, prominutí zmeškání lhůty \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smlouva o dílo \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejné zakázky](#)
- [Výklad právních předpisů, přepravní smlouva](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)